



EELK Haapsalu Püha Johannese kogudus SEPTEMBER 2014

September – uus algus

Septembril on meie kultuuriruumis uue alguse tähendus. Ühelt poolt on see seotud looduses toimuvaga — suvest saab sügis —, teisalt aga sellega, et sügisel alustatakse tegevustega, mis on suvel tagaplaanil olnud. Olgu siis töö käimine, õppetöö, hobid või huviringid. Mõneti on septembri algus nagu uue aasta algus, mil tehakse plaane ja seatakse eesmärgi.

Ristiinimese elu määrab paljuski kirikukalender oma pühade ja tähtpäevadega ning pühendumine Jumala ja ligimese teenimisele. Meie teel olemist sisustavad maised sihid ja tegevused; aga ka kaaslased, kellega teekonda jagame. Loodan, et saame lõppevast suvest oma mälestuste albumisse kauneid ja tähenduslikke hetkejäädvustusi.

Kogudusele ja meie kahele kirikule oli suvi aktiivne aeg. Oli muusikafestivale, kauneid kontserte, jumalateenistusi ja ametitalitusi; meie kirikuid külastas märkimisväärne hulk Haapsalu külalisi. Teist aastat oli Jaani kirik teelistele avatud. Külatajaid oli paljudest rahvustest ja riikidest, rääkimata eestimaalastest ja haapsallastest. Augustis oli Haapsalu seitsme koguduse koostöös palverännak Haapsalu pühakodadesse. Sellest õnnestunud ettevõtmisest kirjutab Tiia Laar, kes lõpetab oma loo tõdemusega, et küllap sai igauks rännakult seda, mida tema meel ja mõte oli valmis vastu võtma.

Oikumeeniline palverännak oli üks osa Haapsalu 735. aasta tähistamisest. Nii andsid kogudused oma panuse linna juubeli tähistamisele ja näitasid, et kogudused on loomulik osa Haapsalust ja tema kuvandist. Nagu tõdes oma tervituses palverändureile linnapea Urmas Sukles, asutati Haapsalu 735 aastat tagasi just kirikulinnana. Tema arvates ei ole Eestis teist nii kristlikku linna kui on Haapsalu.

Käesolevast lehest leiate ka huvitava usutluse koguduse liikme, Haapsalust pärit Anne Kalberg-Sägiga, kes elab perega Pariisis. Anne leiab, et religiooni tundmine annab võimaluse mõista kohalikku kultuuri ja ajalugu ning mõtestada toimuvat. Usualaste teadmistega tutvumine võiks alata juba varakult, et noor inimene oskaks end kirikuga suhestada ja saaks teha edaspidi iseseisvaid valikuid. Anne on reisiridel püüdnud lastega külastada ka kirikuid ja kloostreid, et nõnda toetada laste usulist ja kultuurilist arengut. Ühest mitme kiriku külastusega reisilt pärineb ka lugu lehe naljanurgas.

Koguduse elus on september kuu, mil taas alustavad koorid, lastekirik jt. Leerikooli ootame nii uusi leerilapsi kui ka neid, kes soovivad värskendada oma teadmisi kiriku õpetusest. Tunnid on avatud kõigile huvilistele. Ka neist algustest leiab Johannese Sõnumeist teavet, et otsustada, kus kaasa lüüa.

Et kirik ja kogudus saaks meie kõige noorematele kodusemaks, korraldame 20.-21. septembril kirikuõõ lastele ja nende vanematele. Kirikuõõ kava on mitmekesine ja annab võimaluse veeta öö pühakojas.

Nagu ikka, kutsuvad kirikukellad igal pühapäeval jumalateenistusele ja reedeti Jaani kirikusse hommikupalvusele. Osalemine jumalateenistusel annab jõudu igapäevase eluga hakkama saada, kingib hingekosutust, hoiab sihid selged ja meele rõõmsa.

Kirikukalendri juhtsalm septembriks julgustab meid: „Ole vahva ja tugev, ära karda ja ära kohku!“ Innustagu ja julgustagu see meid uut alustama või varem alustatuga jätkama, et meie teekond siinpool aja ja igaviku piiri võiks olla sisukas ja Jumala armust kantud.

Kristel Engman
EELK Lääne praostkonna vikaarõpetaja

KOGUDUSE TEGEVUSKAVA SEPTEMBRIS

R, 5. september kl 9 hommikupalvus (Jaani kirik).

P, 7. september kl 11 jumalateenistus armulauaga. Teema: Jeesus – meie aitaja. Teenib õpetaja Kari Tynkkynen.

T, 9. september kl 19 toomkoori proov (Jaanisaal).

R, 12. september kl 9 hommikupalvus (Jaani kirik).

P, 14. september kl 9.30 (Jaani kirik). **Saksa keelne jumalateenistus.** Teenivad õpetajad Matthias Burghardt ja Tiit Salumäe. **Kl 11 jumalateenistus armulauaga** (toomkirik). Teema: Meie ligimene. Teenivad õpetaja Tiit Salumäe ja Teno Ilves.

T, 16. september kl 19 toomkoori proov (Jaanisaal).

R, 19. september kl 9 hommikupalvus (Jaani kirik).

L, 20. september kl 12 mälestuspalvus ja 1944. a. kodumaalt põgenemisel hukkunute mälestustahvli avamine toomkirikus. Teenivad peapiiskop Andres Põder ja praost Tiit Salumäe. **20.-21. september Laste kirikuöö Jaani kirikus.** Kavas on temaatilised töötod, kirikuviktoriin, helide safari, laulupesa, õhtupalvus, muinasjutt õhtuses kirikus, meisterdamine ja palju muud vahvat.

Kirikuöö algab Jaani kirikus kl 16.30. Kogunemine ja majutumine alates 15.30.

P, 21. september kl 11 jumalateenistus armulauaga (toomkirik). Teema: Tänuikkus. Teenivad õpetaja Kristel Engman ja diakon Küllike Valk. **Lastekiriku tegevusaasta algus. Leerikool algus peale jumalateenistust.**

E, 22. september kl 18 Riigivanemate mälestusjumalateenistus. Kõnelevad peapiiskop Andres Põder, praost Tiit Salumäe ja Konstantin Pätsi muuseumi esimees Trivimi Velliste.

T, 23. september kl 19 toomkoori proov (Jaanisaal).

R, 26. september kl 9 hommikupalvus (Jaani kirik).

P, 28. september kl 11 jumalateenistus armulauaga (toomkirik). Teema: Jumala hoolitsus. Jutlustab dekaan Ralf Gebauer Schmalkaldenist. Liturgias õpetaja Tiit Salumäe ja Teno Ilves. **Kl 18 jumalateenistus De la Gardie hooldekodus.**

E, 29. september kl 18 segakoori proov (Jaanisaal).

T, 30. september kl 19 toomkoori proov (Jaanisaal).

REV. ROBERT AVERY JUTLUS HAAPSALUS 3.08.2014.

Ilmutusraamat 1: 9-18

Mul on väga hea meel täna siin koos teiega olla – suur tänu südamliku vastuvõtu ning võimaluse eest tänasel jumalateenistusel jutlustada. Kahjuks oskan ma rääkida ainult inglise keeles, kuid olen kindel, et minu kõne tõlkinu on teinud suurepärast tööd minu sõnumi edastamisel. Kõik teoloogilised vead minu jutluses on kindlasti minupoolsed, mitte tõlkimise käigus siia teksti sisse kirjutatud! Minu reis teie juurde Haapsalusse on minu eesti keele õpingute alguseks, loodan, et järgmine kord kui kohtume, oskan juba rohkem eesti keelt.

Lisaks annan teile edasi parimad tervitused oma koguduse poolt Tunbridge Wells'is, kus ma õpetajana töötan. Teid tervitab ka Rochesteri piiskopkond, kuhu meie kogudus kuulub.

Hakkame uurima Ilmutuseraamatut, kuid esmalt soovin teile mõne sõnaga tutvustada oma kogudust.

Tunbridge Wells on 60,000 elanikuga linn, mis asub umbes 50 kilomeetrit Londonist kagus, poolel teel pealinna ja mere vahel. Paljud linnaelanikud sõidavad iga päev tööle Londonisse, mis on umbes 50 minutilise rongisõidu kaugusel. Linna lähedal on suur haigla ning linnas on mitu kooli. Kuninganna Victoria, kes oli Ühendkuningriike kõige kauem valitsenud monarh ja suri 1901, armastas väga Tunbridge Wellsi ning külastas lapsena linna üsna sageli. Linn on kuulus SPA ja kõrge rauasisaldusega vee poolest, mida peetakse tervisele kasulikuks. Minu arvamus on, et selle maitse on kohutav, kuid turistid külastavad meie linna. Oma külaskäikude ajal oli kuninganna Victoria mõnikord pühapäeviti kindlasti ka minu kirikus. Tal oli oma nimeline istekoht, otse jutlusepidaja ees, kelle jaoks see pidi olema üsnagi hirmutav. Mina olen väga õnnelik oma koguduseliikmete üle, kes on aktiivsed ning tänumeelsed kuulajad. Meie kirik, mis on pühitsetud märterkuningas Charles'ile, on linna kõige vanem hoone, ehitatud aastal 1678, ning sai nime kuningas Charles I järgi, kes hukati 1649 Inglismaa kodusõja alguses. Kiriku interjäär on vaatamisväärsus omaette oma laekaunistustega. Mul on kaasas mõned pildid, kui te soovite neid näha, samuti on mõned pildid koguduse elust.

Tunbridge Wells'is on mitu kirikut. Lisaks meie kogudusele on veel 8 anglikaani kogudust ning igaüks neist on teistest pisut erinev. Meie koguduse eripäraks on traditsiooniline jumalateenistuse liturgia ning me kasutame oma teenistustel palju muusikat. Meid on õnnistatud kahe täiskasvanute kooriga ning ühe lastekooriga, meil on andekad organistid. Toimub rohkelt kontserte. Peamiselt kammermuusikat, sest kirikusaali suurus seab mõningaid piire. Igal pühapäeval on meie kirikus kaks armulauaga jumalateenistust ning lisaks ka õhtune teenistus, kus vahetevahel laulavad ka koorid. Kõigi kolme teenistuse peale osaleb pühapäeviti jumalateenistustel kokku keskmiselt 150 täiskasvanut ja 25 last – kuna paljud koguduse liikmed ei käi kahjuks igal pühapäeval jumalateenistustel, on koguduse liikmete arv suurem kui me pühapäeviti kirikus näeme. Suur osa meie koguduse liikmetest on eakad, kuid on ka õpetajaid, arste, juriste, ärimehi, kohaliku omavalitsuse ja riigiametnikke, pankureid ja raamatupidajaid ning nende perekonnad. Olen kogudust õpetajana teeninud 11 aastat. Lisaks minule on kolleeg Sarah ning mitmed pensionil olevad vaimulikud, kes abistavad meid nii aja, kogemuste kui ka teadmistega. Meie kogudusel ei ole varem sõprussuhteid teistes riikides, seetõttu soovin, et meie koguduste vahel võiks areneda sõprus ja koostöö.

Kuid piisab sellest, kust ma tulen. Asume tänase Piibliteksti juurde ning rännakule läbi Ilmutuseraamatu. Kui ma Tiidu kirjast lugesin, et tänase päeva jutluse tekst on Ilmutuseraamatust, muigasin vaikselt omaette. Ilmutusraamat, sellest arusaamine ning sellest jutlustamine on mulle Piibli raamatutest kõige suurem väljakutse. Võib olla olete te tuttavad selle raamatu kujundlikkusega. Tean, et paljude minu koguduse liikmete meelest on keeruline seda mõista. Mõne aasta eest pühendusin selle uurimisele.

Ilmutusraamat on äärmiselt ebaharilik raamat. Oma õpetuse ja väljendusrikkusega see nii võlub kui hirmutab. Kulub aega enne kui Ilmutuseraamatut tunnistati Piibli osaks. 3 sajandil olid Aleksandrias mõjud kristlased seisukohal: Ilmutuseraamatul ei ole kohta Piiblis.

Kogudusele tulevad Ilmutuseraamatu üksikuid salmid tuttavamad ette, sest kiidu ja ülistussõnad mida võib leida erinevates peatükkides on ju kasutusel meie liturgias. Tooksin välja mõned neist salmidest: „Aamen, kiitus ja austus ja tarkus ja tänu ja au ja vägi ja ramm meie Jumalale ajastute ajastuteni! Aamen.“ „Sellele kes istub aujärjel ja Tallele olgu kiitus ja au ja austus ja vägi ajastute ajastuteni!“ „Püha, püha, püha on Issand Jumal, Kõigeväeline, kes oli ja kes on ja kes tuleb.“

Ei ole tõendusmaterjali, millal Ilmutuseraamat on kirjutatud, kuigi ei ole kahtlust selle autori isikus – Johannes Patmose saarelt. Püha Irenaeus'e sõnul on see kirjutatud keiser Domitianuse valitsemise ajal (81-96 a. pKr), mis võib ka tõsi olla. Domitianus oli range ja julm keiser, kes nõudis, et teda teenitaks ja jumaldataks ning kiusas taga neid, kes seda ei teinud. Oma valitsemisaja lõpupoole nõudis ta, et alamad pöördusid tema poole „Isand ja Jumal.“ Ilmselgelt ei olnud sellel ajal kerge olla kristlane.

Ilmutuseraamatu kirjutamise ajal oli suur ebakindlus ning palju kristlaste tagakiusamist. Kristlik kogukond pidi hakkama saama Kristuse tulemise hilinemisega. See ei toimunud esimeste jüngrite eluajal nagu paljud olid eeldanud ja kristlik kirik pidi leidma oma koha paganlikus ühiskonnas ja

kultuuris. Iga päevaga muutus üha tähtsamaks küsimus, kuidas kristlased moraalselt kogu muust maailmast eraldusid.

Ilmutuseraamatu teeb nii võimsaks apokalüptiline kujundlikkus. Et sellest aru saada on vaja mõista kuidas on üles ehitatud heebrea apokalüptiline mõtlemine ja kirjutamine. 'Apocalypse' tähendab kreeka keelest otsetõlkes 'avama, ilmutama', ja seda kasutatakse sageli sündmuste ettekuulutamisel. Tunnusjoonteks on veendumus, et praegune ajastu on maailma ajaloo lõpp-punkt ning peatselt saabuv lõpp on vältimatu. Tavaliselt kuulub sinna juurde ka uskumus, et maailm on väljunud igasuguse kontrolli alt. Sageli kujutab kirjutiste autor ennast kui kangelast või prohvetit, kes on saanud taevaliku ettekuulutuse, ning sageli kasutab ka enda nime asemel kellegi teise nime. Tavaliselt on kirjeldatud mõnda katastroofi, millele järgneb Jumala väe taastamine, ning on üsna tavaline, et viidatakse kaasaegsetele sündmustele või isikutele kasutades sümboleid mida tolleaegsed kuulajad ära tundsid ning millest aru said.

Kasutusel olid viited, mida mõistaksid need kes elasid ajal mil Ilmutuseraamat kirjutati. Numbrite kasutamine on üks näide. Selgitades mõne numbriga tähendust võib see aidata meil paremini mõista Ilmutuseraamatu sõnumit: 3 tähendas Jumalat (Isa, Poeg ja Püha Vaim), 4 universumit või aastaaegu; 6 antikristust; 7 oli number mis sümboliseeris täiuslikkust (nr. 3 = Jumal + 4 = kõik loodu); 8 oli number, mis tähendas Kristust (7+1, uue algus) jne. Numbrite mitmekordne kirjutamine lihtsalt rõhutas konkreetset numbrit, nagu näiteks 666 on number 6, mille tähendust on soovitud eriliselt rõhutada.

Järgmine soovitus Ilmutuseraamatu mõistmiseks on keskenduda mitte ainult sõnade tähendusele vaid ka nende mõjule. Ilmutuseraamatus öeldud "Kellel kõrvad on, see kuulgu." Seda tuleb võtta sõnasõnalt, sest raamatu mõju tajume helide ja piltide kaudu. Ma ei tea, kui hästi see on tajutav eesti keeles, kuid inglise keeles kõlab 21. peatükist leitav taevase linna kirjeldus äärmiselt mõjuv: "Ja linna müüri aluskivid olid ehitatud kõiksuguste kalliskividega. Esimene aluskivi oli jaspis, teine safiir, kolmas kaltseoon, neljas smaragd, viies sardonüks, kuues sardon, seitsmes krüsoliit, kaheksas berüll, üheksas topaas, kümnes krüsopaas, üheteistkümnes hüatsint, kaheteistkümnes ametüst." Tõeliselt haarav kogemus, rakendust leiavad nii nägemise kui kuulmismeeled. Ei ole üllatus, et see on inspireerinud nii kirjanikke (näiteks JRR Tolkien kes kirjutas 'Sõrmuste Isanda' triloogia) kui ka heliloojaid (näiteks Olivier Messaien kes lõi teose "Kvartett aegade lõpust").

Katkend, mida me täna kuulsime, keskendus ülestõusnud Kristusele. Meile anti väga elav pilt Kristusest kui me kuulsime tema "pea ja tema juuksed valged nagu valge vill; tema silmad nagu tuleleek; tema jalad nagu vasemaak." Kuulmine oli samuti kujundlikult kirjeldatud "tema hääl nagu suurte vete kohin." Ja see, mida tema hääl lausub on selle katkendi kulminatsioon: "Ära karda, mina olen esimene ja viimane, ja Elav; ma olin surnud, ja vaata, ma olen elav ajastute ajastuteni ..."

"Ära karda", või "rahu olgu sinuga" – ütleb ülestõusnud Kristus Ülestõuspüha hommikul. See on Kristus, ülestõusnud Kuningas, kes annab lootust oma järgijatele, kes elavad keerulises ja vaenulikus maailmas. Maailmas, mis tõrjub neid nagu tõrjus ka Teda. Ilmutuseraamat on kinnitus, et Jumala vägi jääb maailmas valitsema. Et nii kristlased varasematel aegadel kui ka meie kes seda tänapäeval loeme saaksime julgustust ja kinnitust Jumala pühaduse ja tõe tunnistamiseks. Ilmutuseraamatus on mitmeid kirjeldusi sellest, kuidas Kristus saab võitu kurjuse ja pimeduse väest ja võitlustest kus Jumal lõplikult saab võitu kõigest mis on maailmas halb. Ilmutuseraamat julgustab kogudusi rasketel aegadel ning selle olulisus tänasel päeval on seetõttu sama suur kui see on olnud varasematel aegadel. Jäädes ustavaks Kristusele kui tema järgijad, antakse meile lubadus et Jumala kõikehõlmav armastus lepitab ja uuendab meie kaudu kõik loodu. Me saame osalisteks selles töös, mida Jeesus alustas oma varases elus ning mille jätkamiseks ta otsib võimalust kõigi meie kaudu.

Ilmutuseraamatu lõpus, 21. pt on suurepärase kirjeldus Johannese nägemusest uue loomisest ja uuest Jeruusalemmast. Minu kodumaal loetakse vahetevahel seda matusetalitusel, see annab lootust ning lubaduse, et kõik saab täidetud Jumala poolt määratud ajal. See tekst on imeline ning puudutab mind alati kui seda kuulen. Lõpetan sõnadega: "Ja ma nägin uut taevast ja uut maad; sest esimene taevast ja esimene maa olid kadunud ja merd ei olnud enam. Ja ma nägin püha linna, uut Jeruusalemma, taevast Jumala juurest maha tulevat, valmistunud otsegu pruut, kaunistatud oma mehele. Ja ma kuulsin suurt jäält aujärjelt ütlevat: "Vaata, Jumala telk on inimeste juures! Ja tema asub nende juurde elama ja nemad on tema rahvad ja Jumal ise on nendega."

PANE TÄHELE!

LASTEKIRIKU KIRIKUÖÖ.

„Kui armsad on Sinu hooned, vägede Issand!“ Ps 84:2
20.-21. september Jaani kirikus ja Jaanimajas

Räägime kirikust kui Jumala kojast ja koguduse kodust. Õpime kodukirikut tundma erinevate meelte abil.

Kavas on temaatilised töötoad, kirikuviktoriin, helide safari, laulupesa, muinasjutt õhtuses kirikus, ööbimine Jaani kirikus ja Jaanimajas, meisterdamine ja palju muud vahvat. Lastega tegelevad kogunud lastetöötajad ja vilunud lapsevanemad.

Ootame osalejaid, lapsi ja nende vanemaid, 20. septembril alates 15.30 Jaani kirikus. Kirikuöö päädib jumalateenistusega toomkirikus 21. septembril kl 11.00, mis on ühtlasi ka lastekiriku tegevusaasta alguseks.

Palume kaasa võtta: foto, magamisvarustus (madrats, magamiskott või tekk ja padi), öue- ja toariided, vahetusjalanõud ja villased sokid, hügieenitarbed, rätik, taskulamp.

Osavõtumaks: 5 eurot (pere esimene osaleja), iga järgnev euro võrra vähem (minimaalselt 2 eurot). Kuni 3- aastased tasuta. Tasuda saab kohapeal.

Kirikuööl osalemise soovist palume teada anda hiljemalt 12. septembriks 473 7167, 528 0635, e-post: haapsalu@eelk.ee. Palume korraldajaid kindlasti ka erivajadustest (allergiad, dieedid) teavitada.

Kodukirik ja kirikuöö korraldajad ootavad teid!



TERE TULEMAST LEERI!

Sügisene leerikool algab pühapäeval, 21. septembril 2014 peale jumalateenistust Toomkirikus.

Saame tuttvaks, lepime kokku leeritundide ajad ning tutvume õppematerjalidega.

Leer, ehk vana nimega „peakool“ on koguduse kool. Leerikoolis tutvutakse põhjalikumalt ristiusuga, Piibli, kiriku õpetuse ja ajaloo, kristliku eetika ning koguduse eluga. Leeritunnid toimuvad vastavalt kokku lepitava kavale. Tunde viivad läbi koguduse vaimulikud ja teised kaastöölised. Lisaks eelnimetatule on leerikoolis osalemine hea võimalus arutleda elu ja igavikuliste küsimuste üle. Leerikursus lõpeb leeripühaga ehk konfirmatsiooniga. Leerikooli lõpetanu saab koguduse

täisõiguslikuks liikmeks, võib tulla armulauale, saada ristivanemaks, lasta abielu laulatada ja kandideerida koguduse juhtorganitesse.

Leerikursuse tasu on 30 eurot.

Täpsemat teavet leerikooli kohta saab õpetajate Tiit Salumäe (tsalumae@yahoo.com; 5280635) või Kristel Engmani (kristel.engman@eelk.ee; 5289527) käest.

KRISTEL ENGMAN – KIRIKUÕPETAJA JA DIPLOMAAT.

Kristel Engman võib enda kohta öelda, et teenib kaht riiki. Diplomaadina teenib ta Eesti riiki ja kirikuõpetajana jumalariiki. Välisministeeriumis on ta ainuke kirikuõpetaja ja luteri kirikus ainuke elukutseline diplomaat. Välisministeerium on ta esimene ja ainuke töökoht. Haapsalu kogudusega on ta seotud teismelise-east saati, aga õiguse kanda kirikuõpetaja ametiristi sai ta kümme aastat tagasi, 10. augustil 2004. Praegu on ta lapsepuhkusel, kirjutab doktoritööd ja teenib jõudumööda kogudust. „Jumalateenistus 1-2 korda kuus, mõni ametitalitus, laste- ja leeritöö ja koguduse elektroonilise kuukirja Johannese Sõnumid sisukorra kokkupanek, koguduse välissuhtlusega seotud asjad,“ loetles ta oma tegemisi. Kristel Engman on Lääne praostkonna vikaarõpetaja, st õpetaja, kel ei ole oma kogudust.

Kas mäletad päeva, mil sind ordineeriti kirikuõpetajaks?

10. august 2004 oli kaunis päikeseline päev. Jumalateenistus toimus Tallinna piiskoplikus toomkirikus, meid oli viis, keda peapiiskop Jaan Kiivit juunior ametisse seadis, assisteerisid õpetaja Ove Sander ja Villu Jürjo. Tavapärast jutlustab jumalateenistusel üks ordineeritav. Meil tegi seda Kaido Saak, praegu Lihula koguduse õpetaja. Sellest päevast alates kannan vaimulikuna Läänemaal hästi tuntud Friedrich Pohlametsa ametiristi, mis ootas uut kandjat aastaid.

Miks läksid just usuteadust õppima?

Sattusin kiriku juurde 1989. aastal. Jaani kogudus kuulutas välja esimese lastekoori konkursi. Lugesin sellest kohalikust lehest, tundus huvitav ja otsustasin kandideerida. Kui olin katsed edukalt läbinud, teatasin vanemaile, et mind on nüüd kirikukoori vastu võetud. Vanemaid see ilmselt ei üllatanud, sest olen juba varasest lapsepõlvest olnud üsna iseseisev. Siis liitusin pühapäevakooliga ja kõik muu läks loomulikku rada. Sain kogudusest kaasa kristlikud väärtused ja esimesed usualased teadmised. Juba toona lummas mind sakraalsus ja vaimulike erudeeritus. Ma ei saa rääkida usulisest äratusest või erilistest põhjustest, mis mind sellele teele on viinud. Olen kiriku mõjul üles kasvanud.

Ilmselt oli ülikooli astudes usuteaduse kasuks otsustamisel oma mõju ka minu gümnaasiumi-aegsel usuõpetuse õpetajal Kaie Karpal, kes oskas usust ja usunditest rääkida nii, et see tekitas huvi nende teemadega tegelda. Pärast Noarootsi gümnaasiumi lõpetamist oli mul kolm valikut: ajalugu, usuteadus või ajakirjandus. Omamoodi tegelen nüüd nende kõigiga – ajaloo, täpsemalt kirikuajaloo oma doktoritöö kaudu. Usuteadusega vaimuliku ametis, ajakirjandusega väljaannetele kirjutades ja Johannese Sõnumite tegevuses osaledes. Mulle meeldib kirjutada!

Kuidas sinust diplomaat sai?

Ülikooli lõpetades tundsin, et 22aastase inimesena ei ole mul õpetajana kogudusele midagi erilist anda. Vajasin küpsemisaega. Et välispoliitika on mind alati huvitanud, kandideerisin tööle välisministeeriumisse. Osutusin valituks ja välisministeerium on seni minu ainuke tööandja. Minu diplomaatiline haridus on Viini diplomaatilisest akadeemiast ja kogemused on praktilise töö kaudu.

Mis ametit sa välisministeeriumis pead?

Olen diplomaat, teenistusastmelt esimene sekretär. Tegelesin lapsehoolduspuhkuksel jäämiseni julgeolekupoliitika, rahvusvaheliste organisatsioonide jts teemadega. Loodan selles valdkonnas jätkata.

Nädalavahetusel on kirikutöö Haapsalus, nädala sees töö Tallinnas. Kas raskeks ei lähe?

Kirikutöö on minu hobi, ma ei ole seda kunagi tööna võtnud. Et sellega ei liitu tavapärast tööstressi või tüdimust, olen saanud kirikutööd teha rõõmuga. Kahe nõudliku valdkonnaga tegelemine eeldab põhjalikku aja planeerimist ja selles püsimist ning ka perekonna toetust. Mu tööandja on olnud tolerantne ja kirik ei ole minult ülearu nõudnud. Kirikutööd teen vabast ajast. See on juba üsna tavaline,

et meie kiriku vaimulikel on ka mõni teine amet kogudusetöö kõrval. Minu meelest on see hea, sest kristlasi on igale poole vaja.

Kuidas kolleegid välisministeeriumis sellesse suhtuvad, et oled kirikuõpetaja? Oletan, et oled välisministeeriumis ainuke kirikuõpetaja.

Vaimulikuna olen tõesti ainuke, aga meil on ka teisi kõrgema teoloogilise haridusega diplomaate. Suhtumine on positiivne, aegajalt tullakse teoloogia, liturgia või ametitalitustega seoses nõu küsima. Samuti olen ristunud kolleegide lapsi.

Kas oled ka kiriku liinis välissuhtlusega tegelnud?

Aegajalt on mulle ülesandeid usaldatud, ennekõike rahvusvaheliste sündmuste korraldamisel või külaliste võõrustamisel. Vahel olen ka kontaktide vahendajana tegutsenud.

Kirikus oled ainuke elukutseline diplomaat ja välisministeeriumis ainuke elukutseline vaimulik.

Eks selline seisund anna teatud suveräänsuse. Olen mõelnud, et mõlemad on esindamise ja vahendamise ametid. Ühel juhul vahendan inimese ja Jumala, teisel juhul riikide vahelist suhtlust. Nõudmised, mida need kaks ametit eeldavad, on sarnased: hea suhtlemisoskus, pingetaluvus, kõrge töövõime, analüüsioskus, eetiline käitumine. Olen Jumala ja oma riigi teenistuses. Ma ei näe selles vastuolu, pigem täiendavad need teineteist. Vaimulikust diplomaadina tunnetan selgelt, mida tähendab olla ühtaegu taevase ja maise riigi kodanik.

Mis on ühe diplomaadi unistuste tipp?

See sõltub eesmärgist. Kas eesmärk on isiklikul ametiredelil liikumine või pakub naudingut töö ise. Samas ei välista üks teist.

Kas sul on oma töös mingi eesmärk?

Olla pädev valdkonnas, millega tegelen, anda oma panus Eesti välispoliitika kujundamisele ja elluviimisele.

Millisena paistab sulle kui julgeolekuasjatundjale praegune olukord maailmas? Kas peame mures olema, tikku ja soola varuma?

Pingekoldeid on praegu mitmel pool, neist lähim on Ukraina. Sealsed arengud on murettekitavad. Ma ei arva, et peaksime hakkama tikku ja soola varuma, küll aga peaksime mujal toimuvaid arenguid tähelepanelikult jälgima ja mõtlema, milline mõju võib neil olla Eestile. Peame pühendunult tegema oma igapäevatööd; mõtlema, mida mina saan teha, et Eestis oleks hea ja turvaline elada nii minul kui ka lähedastel. Vähem kritiseerima. Kui on vaja kritiseerida, siis mõelda, mida ma ise saan teha või kuidas asju lahendaksin. Rohkem vastustust võtta, rohkem usaldada neid, kes riigi julgeolekuga tegelevad.

Kuidas ma saan usaldada inimesi, kes praegusel rahunud ajal võtavad jälle üles kohustusliku ajateenistuse lühendamise?

Sisepoliitiline arutelu eri teemadel on ja peabki olema. Aga ega see meie julgeolekut tugevda, kui näitame üles usaldamatust oma riigi vastu. Pigem vastupidi. Julgeolek on lai mõiste. Klassikalises tähenduses tähistab julgeolek vabadust hirmust, teatavat muretuse või rahu seisundit. Julgeolek on võimekus kriise hallata, aga ka see, kuidas meie riik iga päev toimib ja kui rahul on meie inimesed. Mida rohkem õnnelikke ja rahuolevaid, oma eluga hakkama saavaid inimesi, seda paremini on meie julgeolek tagatud. Aga julgeolek ei sõltu üksnes siseriiklikest oludest, see sõltub ka välistest asjaoludest.

Kas tuleb kolmas maailmasõda? Rindeteateid tuleb iga päev igast ilmakaarest.

Aeg on rahunud, see on tõsi, aga ajad on rahunud olnud varemgi. See käib lainetena ja selles pole midagi ebatavalist. Just hiljuti lugesin üht uuringut, milles väideti, et aastakümneid ei ole maailma eri piirkondades olnud nii pinev kui on praegu. On palju kohti, kus käib sõda. See, mis toimub näiteks kristlastega Iraagis, Süürias, aga ka Egiptuses või Lähis-Idas on igal juhul hoiatav. On tähtis, et peaksime eestpalvetes meele maailma kriisikolletes kannatavaid usukaaslasi. Kolmanda maailmasõja puhkemist ei pea ma siiski praegu reaalseks.

Kirjutad laste kõrvalt doktoritööd. Mis teemal?

Uurin Eesti ja Soome luterlike kirikute suhteid külma sõja ajal. Soome kirik oli meile pärast Teist

maailmasõda aken mitte ainult Euroopasse, vaid vabasse maailma tervikuna. Suhted Soome kirikuga olid meile tähtsad. Soomlased on meid toetanud ja mitmeid uksi (ka rahvusvahelistes suhetes) avanud.

Kas KGB tuleb ka mängu?

Sellest ei saa muidugi mööda, aga minu töö eesmärk ei ole paljastused, vaid allikaile tuginedes teatud arenguid välja tuua. Tuginen peamiselt arhiivimaterjalile ja varasematele publikatsioonidele, aga ka intervjuudele inimestega, kellel on sellest ajast mälestusi. Vaatlen ka külma sõja aegseid sõlmküsimusi, kui palju olid kirikud vabad oma seisukohti kujundama. Kui palju need omavahel erinesid ja milline oli riigi roll kiriku välissuhtes.

Kui Tiit Salumäe valitakse sügisel peapiiskopiks, kas kandideerid Haapsalu koguduse õpetajaks?

Eks selle üle saa otsustada, kui see hetk on käes. Arvan, et meil on palju häid õpetajaid, kes sobivad Haapsalu koguduse õpetajaks.

Mida kirikus teisti teeksid? Kiriku liikmeskond ja mõju ühiskonnas aina väheneb.

Ma ei arva, et midagi väga halvasti oleks. Me ei peaks ennast liigselt arvudel mõjutada laskma — vaimsus on tähtsam. Kui sellest puudu jääb, on juba järelemõtlemise koht. Muidugi on valdkondi, kus kirik võiks oma seisukoha ütleva. Liikmeskonna vähenemisele avaldab mõju demograafiline seisukord. Samas on paljudes kohtades kirik ainuke, kus saab koos käia ja kus on ukсед avatud.

Minu ordinatsioonipäev oli lauritsapäeval, märterpühak Laurensiuse mälestuspäeval. Olen nõus temaga, et kiriku rikkus on ennekõike inimesed. Mida enam suudame neisse panustada, seda tugevam on kirik ja ka ühiskond.

Miks kirikuõpetajate puhul räägitakse palju läbipõlemisest?

Eks põhjused ole erinevad ja alati subjektiivsed, kuid tundub, et oskamatu ajakasutus on üks põhjus. Teiseks ei suudeta ülesandeid delegeerida. Ei osata inimestele läheneda, neid kaasata. Alati on lihtsam ise ära teha, kuid osadus ja ühine vastutus on kiriku üks aluspõhimõtteid. Räägitakse majanduslikest probleemidest, aga kunagi ei ole asi üksnes rahas. Kui raha hakkab ka meie kirikus valitsema, peame tõsiselt mõtlema, milline on meie sisuline pale. Raha on tähtis, aga seda ei maksa ülehinnata. Olen kolleege kuulnud nurisemas, et projektide kirjutamine või pastoraadi katuse ehitamine võtab nii palju aega ja energiat, et muuks tööks kipub aega nappima. Siis on mul küsimus: miks sa seda teed? Leia inimesed, kes aitavad, tegele nendega, motiveeri, innusta neid tööle. Inimesed teevad hea meelega vabatahtlikku tööd, kui oskad neile läheneda. Teine küsimus on ressursside kasutus. Ma ei ole veendunud, et oleme alati kõige targemad ja oskuslikumad “majaisandad”.

Kas teinekord antakse tunda, et naisvaimulik ei ole ikka see õige vaimulik?

Vahel, eriti pärast matusetalitust on mulle öeldud, et naisvaimulik oli meeldiv üllatus. Haapsalu koguduses on avatud vaimu ja keskmisest intelligentsemad inimesed. Ma ei tea, millise hinnangu annavad nad naisvaimuliku tegevusele, aga mulle tundub, et nad on mind hästi vastu võtnud. Ma ei ole tundnud võõristust ega negatiivset suhtumist. Olen tänulik, et nad on teinud minu teenimise lihtsamaks.

Lehte Ilves



10. augustil 2014.

Kristel Engman - Sündinud 1976 Haapsalus

Haridus:

2007 doktoriõpingud (lõpetamisel), Tartu ülikool, usuteadus

2004 ordineeritud EELK Lääne praostkonna vikaarõpetajaks

2001-2003 Tartu ülikool, usuteadus (M.A.)

2001 Viini diplomaatiline akadeemia

2000 Tartu ülikool, usuteadus (B.A.)

1994-1999 EELK Usuteaduse instituut, usuteadus

1992-1994 Noarootsi gümnaasium

Töö: Välisministeerium, poliitikaosakond, lauaülem

Abielus Alari Engmaniga

Pojad Uku Emil (2011) ja Ekke Oskar (2013)

Hobid: Rändamine, ühiskonnateadused, ajalugu, keeled

UUT KIRJANDUST

Haapsalu pühakojad nüüd ka ühiste kaante vahel



Seoses seitsme Haapsalu koguduse ja linnavalitsuse koostöös toimunud rännakuga Haapsalu pühakodades koostati kõiki rännaku marsruudile jäänud pühakodasid käsitlev käepärane brošüür. Väljaanne kaunid illustratsioonid joonistas Sarah Kopli-Lend. Vihikus on teavet pühakodade lahtiolekuaegadest, koguduste kontaktandmed, vaimulike nimed ja ajaloolisi fakte ning huvitavamaid tõiku kirikutest ja neis tegutsevatest kogudustest.

Vihiku sissejuhatavas osas ütlevad oma tervituse Eesti Kirikute Nõukogu president ja EELK peapiiskop Andres Põder ning Haapsalu linnapea Urmas Sukles.

Vihik ilmus Eesti Kirikute Nõukogu toetusel ning selle kujundas Sarah Kopli-Lend Haapsalu Baptistikogudusest ja toimetab EELK Haapsalu Püha Johannese koguduse nõukogu liige Angeliina Schwindt.

Täname kõiki, kes vihiku koostamisel ja väljaandmisel osalesid!

Kristel Engman

HAAPSALU 735 - RÄNNAK LÄBI LINNA PÜHAKOJADE.

9. augustil toimus oikumeeniline palverännak Haapsalu pühakodades. Rännakuga tähistati Haapsalu linna 735. sünnipäeva. Eks ole ju ühe paiga ajalugu suures osas sealsete hoonete ja nende ümber toimuva inimtegevuse ajalugu. Kõikidel osalistel oli rännaku käigus võimalik annetada Läänemaa Abikassale, et toetada neid, kes abi vajavad.

Teekond sai alguse hommikul kell 10.00 Jaani kirikus. Rändureid tervitasid Lääne praost Tiit Salumäe ja Haapsalu linnapea Urmas Sukles. Osalejatele jagati „trükisoojad“ teatmikud, milles lühikokkuvõtted läbitavate pühakodade kohta. Tiit Salumäe peatus lühidalt Jaani kirikul ja tõi välja luterilike kirikuhoonete kolm põhikomponenti: altar, kantel ja orel. Õpetaja Kristel Engman tegi ülevaate palverändude ajaloost ja tuntumatest palverännaku sihtkohtadest. Peale retke õnnistuseks peetud palvet võeti protsessioonirist ja asuti koraali *Laudate omnes gentes* (Oh kiitke nüüd kõik rahvad!) saatel teele. Ilm, mis juba üle kuu aja on olnud kohasem Santiago de Compostelale kui Läänemere rannikule, näitas pilvist poolt. Soojakraadegi oli harjumuspärasest vähem. Keskpäevaks aga hajusid pilved ja päike kuldaski kõik üle oma valguse ja soojusega.

Esimene peatuspaik oli EAÕK Maria-Magdaleena kirik Promenaadil. Preester Jüri Ilves rääkis kirikuhoonest ja õigeusu kombestikust. Siinses kirikus ei kasutata teenistustel pille, sest „ülim, millega Loojat kiita, on inimhää!“ Laulsime meiegi koos ühe laulu.

Edasi suundusime Metsa tänavale baptisti palvelasse. Haapsalu baptisti kogudus on vanim Eestis ja sai alguse 24. veebruaril 1884, mil linna lähedal Ungru ojas toimus ristimistalitus. Koguduse esindaja Toomas Vallimäe tõi kõrvalepõikena näite Vormsi saarelt, kus enne usulist ärkamist oli 13 kõrtsi, pärast seda aga 13 palvelat. Üks nendest – Rälby külas asuv – tegutseb tänapäevani. Laulsime avaras ja heledas saalis koos ühe laulu ning jätkasime teekonda linna südames vanal kalmistul asuvasse Püha Neeva Aleksandri õigeusu kirikusse. Algselt rajati kirik peamiselt matusetalituste läbiviimiseks. Praegu käib preester Daniel Lepiski sõnul kirikus peamiselt venekeelne kogudus. Mõlemad õigeusu kiriku hooned on olnud koguduselt ära võetud ja hiljem tagastatud. Selle tõttu on Neeva kiriku algne ikonostaas hoopiski Kiviõlis ja teise kiriku ikonostaas pärit Suure-Jaanist. Preester ja koguduse liige esitavad kaks õigeusu liturgia laulu. Saame teada, et küünlaid pannakse nii elavatele kui ka siit ilmast juba lahkunutele mõeldes. Pikad ja peenikesed küünlad sümboliseerivad pürgimist üles, kõrgemate väärtuste poole.

Edasi viis tee meid Raudtee tänaval asuvasse vabakoguduse palvelasse. Inimene ei ela kahtlemata „ükspäinis leivast“, kuid aeg oli juba veidi üle keskpäeva ja nii oli paras aeg võtta kehakinnitust vabakoguduse perenaiste käe all valminud söömaajast. Koguduse pastor Peeter Vikman rääkis koguduse tekkimisest ja kujunemisest. Hoone, kus kogudus tegutseb, on omaaegne raudteetöölise maja ja kuulub seega unikaalsesse Haapsalu raudteejaama kompleksi. Tänu vabakoguduse tegutsemisele on muinsuskaitsealune maja päästetud hävimisest ja saanud uue hingamise. Siingi oli meil võimalus laulda ühiselt Looja kiituseks. Hoonet jagatakse sõbralikult koos venekeelse nelipühi kogudusega.

Järgmised peatused meie teel olid Endla tänaval kõrvuti asuvad 2 pühakoda: metodisti kirik ja seitsmenda päeva adventistide palvela. Esimeses võttis meid vastu pastor Urmas Rahuvarm. Laulsime taas ühiselt. Saime teada hulga põnevaid fakte. Hoone projekti tegid eesti arhitektuuri korüfeed Eugen Habermann ja Herbert Johanson kogudusele tasuta. Nende projekteeritud on näiteks ka Riigikogu ja Eesti Panga hoone. Seda pühakodagi on tahetud koguduselt ära võtta, et teha sinna spordisaal või koguni ujula! Asi jäi katki, kuna kiriku võtmed olid mehe käes, kes ütles, et tema neid ära ei anna. Kui tahetakse, võetagu vägisi. Ei võetud... Kiriku kolme akent kaunistavad vitraažikunsti *grand old lady* Dolores Hoffmanni tööd. Ja see loomeprotsess pole veel lõppenud. Nautisime veel kohvilauda kookidega, milles oli külluslikult südasuviseid aia- ja metsamarju.

Kõigest paar sammu üle tee ja olimegi adventistide palvelas. Pastor Rein Käsk rääkis koguduse ajaloost ja igapäevasest elust. Adventkogudus on tegutsenud linnas mitmes paigas, Endla tänaval alates 2001. aastast. Siingi on Jumala teenimise kojaks saanud algselt teistes funktsioonides olnud ehitised. Kuulasime muusikalist etteastet kahe noore koguduseliikme esituses. Pastor tõdes, et oikumeeniline koostöö on Haapsalus toimunud juba pikki aastaid.

Ja oligi käes aeg suunduda sihtkohta – Toomkirikusse. Praost Tiit Salumäe võttis linna vanimas hoones kokku kogu rännupäeva. Laulu ja pillimänguga astusid üles Sirje Kaasiku laululapsed. Sellega oli tubli päevatekonna (ca 6 tundi) kestnud rännak lõppenud. Küllap sai igauks seda, mida tema meel ja mõte olid valmis vastu võtma. Mine tea, võib-olla istutati kellessegi ka järgmiste (palve)rännakute seeme. Igal juhul võisime rõõmu ja rahuga südames jätkata oma igapäevast teed.

Suur tänu kõigile, kelle toel see ettevõtmine teoks sai! Suur tänu kõigile ränduritele!

Tiia Laar

HAAPSALU SAI PRAKTIKANDIKS POLITSEIKAPLANI.

Augustist on Haapsalu koguduse juures praktikal Küllike Valk (48), kes loodab sügisel jätkata teoloogiaõpinguid pastoraalseminaris ja saada vaimulikuks.

„Loodan saada pastoriks ja kui hästi läheb, siis jäädagi tööle Läänemaale,“ ütles Tallinnas sündinud ja kasvanud Küllike Valk.

Praegu on Küllike Valk EELK diakon. Tal on Usuteaduse Instituudis pooleli magistriõpe religioonipedagoogika alal. Kogudusetööd on ta vabatahtlikuna teinud poole oma elust. Ta on teinud 20 aastat vabatahtlikku kirikutööd, sh olnud 18 aastat Kaarli koguduses pühapäevakooli õpetaja. Pühapäevakooli töö on teda juhatanud ka raamatuid kirjutama. Tema raamatud ongi kokku köidetud pühapäevakooli tundideks kirjutatud väikestest juttudest ja jutlustest. Neid on tal ilmunud kolm. „Ott, vanaisa ja teised“ ilmus 2011. „Väikesed jutlused väikestele inimestele ja nende vanematele,“ iseloomustas Valk seda raamatut. Mullu ilmunud „Jõuluootus“ on üks pikem adventilugu. Kolmas raamat, tänavu ilmunud „Kukk, Peetrus ja trompetid“ räägib ülestõusmispühadest.

Pooleli on üks suurem töö, ta kirjutab kolme aasta jooksul iga nädal ühe loo, lastepärase käsituse perikoobist ehk igal nädalal jutluse aluseks olevast piiblikohast.



Enne Haapsallu tulekut töötas Küllike Valk politseis, ta oli abikaplan ja keskkriminaalpolitseis rahapesu andmebüroo analüütik. Politseireformiga tema koht koondati ja praegu on ta töötu.

Küllike Valk on veel lõpetanud Tallinna majanduskooli õiguse eriala. Tal on kolm täiskasvanud last.

Haapsallu tuli ta praktikale, et üles otsida oma isapoolsete vanavanemate juured, mis peaksid ulatuma kuskile Lihula ja Kirbla kanti.

„Tiit Salumäe on huvitav isiksus, tema käe all on huvitav töötada,“ ütles Valk. „Augustist olen politseist vaba ja rohkem läänes kui mujal,“ lisas ta, mõeldes „lääne“ all Haapsalut ja Uuemõisat, kus ta praegu elab. Kodu jäi maha Paldiskisse, kus ta elas 16 viimast aastat.

Valk ütles, et Haapsalus on ta kõige rohkem teinud koostööd pühapäevakooli õpetajatega, ette valmistanud uut õppeaastat. Ta on kaasa teeninud liturgias ja kiriklikel talitustel. „Haapsalu kogudus on väga väike, aga rõõmus, avatud ja sõbralik,“ ütles Valk. „Olen näinud ainult naeratavaid nägusid, tundnud siin poolehoidu ja tuge.“

Lehte Ilves

USUTLUS PREESTER ROBERT AVERY,GA

Palun rääkige meile oma hiljutisest Haapsalu-visitist ja selle eesmärgist.

Minu lühikese visiidi eesmärgiks oli välja selgitada suhete loomise võimalused ja perspektiivid meie koguduste vahel kui võimalust pakkuda vastastikust toetust ja julgustust ning väljendada seeläbi praktikas meie usku, mis meid kristlaste ja kogudustena Kristuse ihu liikmetena üle maailma ühendab. Koostöö kaudu võiksime teineteist rikastada ja täiendada ja väljendada sellega laiemalt oma kristlikku usku, mis ületab rahvaste ja riikide piirid. Meie kogudusel on olnud suhteid teiste Ühendkuningriigi

kogudustega, kuid mitte kunagi varem ühegi teise kogudusega mujal maailmas. Seega on Haapsalu kogudusega suhte edendamise võimalus meie jaoks uudne ja põnev väljakutse. Me teame, et teil on koguduse rahvusvaheliste suhete osas hoopis rohkem kogemusi kui meil ja meil on teilt kindlasti nii mõndagi õppida. Kuna ka meie kirikute tasandil (EELK ja Rochesteri piiskopkond) käiakse ametlikult läbi, saavad meie koguduste omavahelised suhted anda panuse ka kirikute vahelisele suhtlusele.

Millised on esmamuljete põhjal meie koguduste ja linnade erinevused ja sarnasused?

Linnad on väga erinevad! Tunbridge Wells on suurem ja rahvarohkem, ka geograafiliselt oleme väga erinevad – meie piirkond on veelgi laugem, teil on aga rohkem puid ja metsi. Haapsalu asub mere ääres, meilt on Inglismaa lõunarannikuni 50 minutit sõita. Meie raudteejaam ei ole mitte lähedaseltki nii suursugune kui Haapsalu raudteejaam oma kauni perroonikatuse ja ajalooliste veduritega - vaatamata sellele, et meil on rongid, mis sõidavad.

Jumalateenistustest ja kogudustest rääkides näis teie jumalateenistuse liturgia meie omale hämmastavalt sarnane ja ehkki ma ei saa eesti keelest aru, tundus mulle, et suudan suuremate raskusteta eestikeelsel jumalateenistusel toimuvat jälgida. Üks huvitav erinevus on aga see, et meil laulmise ajal seistakse ja põlvitatakse või istutakse palvetamiseks. Meie liturgias on vähem lauldavaid ja rohkem sõnalisi osi, millest on isegi pisut kahju. Kui ma teie kogudust augustis külastasin, oli ilmselt osa teie koguduse liikmetest puhkusel (nagu ka paljud meie koguduse liikmed praegusel aastaajal) ja seetõttu ei kohtunud ma just mitte liiga paljude teie koguduse inimestega, kuid kohtumised nendega, kellega kohtusin, olid toredad. Olen kindel, et aja jooksul avastan ma koguduste vahel rohkem sarnasusi.

Mis võiksid olla meie suhetes võimalikud koostöövaldkonnad?

Ma loodan, et koostöö viib vastastikuste visiitideni. Need võivad olla seotud mõnede pidustuste, festivalidega või meie koguduste sündmustega. Muusika võiks olla valdkond, kus meie koorid saaksid koostööd teha. Ka regulaarne infovahetus kummaski koguduses toimuvast oleks suurepärane. Ka meie kogudusel on oma häälekandja – selle kaudu oleks väga lihtne teavitada meie koguduse liikmeid Haapsalu koguduses toimuvast. Ka teineteisele eestpalvetes mõtlemine on väga oluline. Nii saaksid mured-rõõmud ja olulised teemad jagatud. Igal juhul on ideed suhete edendamise osas väga teretulnud. Lõpetuseks tahan tänada suure külalislahkuse eest, mida võisin oma hiljutisel Haapsalu-visitil kogeda. Iseäranis suur tänu Tiidule, Liale ja Kristile! See oli meeldejääv visiit ning ma jään rõõmuga ootama võimalust peatselt Eestit ja teid taas külastada.



Usutles Kristel Engman.

TOOMAS SIITANI TAGASIVAADE FESTIVALILE

Mis oli tänavuse festivali suurim kordaminek?

Festivali rajamisest saati oleme püüdnud kõige erilisemate sündmustena pakkuda kontserdiprogramme, mis võimaldavad eri maade muusikute põnevat koostööd. Üsna lihtne on valmis kontserdikavu sisse osta: festivalil on kõrge maine ja muusikud tahavad Haapsallu tulla. Ka finantsilised võimalused on kosunud, nii et võime oma publikule mõndagi pakkuda. Koostööprojekt nõuab paljude tingimuste kokkuklappimist, kõige keerulisem on sellist koostööd sobitada välismuusikute tihedasse ajakavasse,

sest Eestis peavad ju toimuma ka proovid. Koostöö kasutegur on aga õige mitmekülgne: tekkinud sünergia peaks olema positiivselt tajutav ka publikule, meie muusikute saadav kogemus ja ka otsene õpetus on hindamatud. Selliseid projekte on meil ikka ka varem olnud, aga nii suurejoonelist, nagu tänavune saksa ja Veneetsia mitmekoorimuusika programm, küll mitte. Õppisime selle käigus ka korralduslikul poolel palju - protsess oli võrdlemisi stressirohke, sest prooviaega oli äärmiselt vähe ja kava oli väga nõudlik. Seda enam oli aga heameel väga heast tulemusest.

Haapsalu Vanamuusika Festival on toimunud juba 21 korda. Selle aja jooksul on festivalil kujunenud oma sisu, struktuur ja formaat. Millised on mõtted järgmiste festivalide osas?

Just festivali hariduslikku efekti tahaksin süvendada - pakkuda värsked kogemusi ja õpetust siinsetele noortele, kes on kutselise muusikutee alguses. Sedalaadi muusikaga akadeemiline õpetus noori peaaegu kokku ei vii, sellest saadavad impulsid on aga äärmiselt õpetlikud ja inspireerivad muusika esitamisel.

Vanamuusika Festival on üks suvise Haapsalu kultuuri- ja muusikaelu visiitkaarte, mis hõlmab laia rahvusvahelist muusikuteeringi ning aasta-aastalt on festival muutunud ka kuulajate poolest rahvusvahelisemaks. Milline on festivali sõnum kohalikele muusikasõpradele?

Sõnum on muusika ise. Minult küsitakse sageli, kas vanamuusika kuulajal peaks olema mingi eriline ettevalmistus või varasem kogemus. Need ei tee mõistagi halba, aga minu sügav veendumus on, et just vanamuusikaga on kuulajal kerge saada väga otsest kontakti - see kõnetab elementaarsel tasemel, samas kui just hilisema kontsertmuusika kuulamine tahab vahest harjutamist. Samuti pole ma kunagi tahtnud pakkuda "vana" muusikat: heli sünnib käesolevas hetkes ja haihtub varsti, selle tekitab tänane inimene ja seda kuulab tema kaasaegne - neil mõlemal on sarnased kuulamiskogemused ja nad on pärit tänasest muusikakeskkonnast. Selles mõttes on muusika ainult praeguse hetke elamus. Ma pole ka tahtnud kuidagi tekitada ajalist distantsi ajaloolise muusika ja tänase inimese vahele. Seepärast ei esineta minu festivalil kunagi ajaloolistes kostüümides... Vastupidi, mind huvitab vahetu, tänapäevast inimest kõnetava tugeva energialaenguga musitseerimine, mis mõnes mõttes ei erinegi nii palju tänasest muusikakogemusest. Jah, me tahame vahendada vanu väärtusi, aga eelkõige me tahame neid hoida elus. Konservtoitu me ei armasta ja ei paku seda ka oma külalistele.

Usutles Kristel Engman

KOGUDUSE LIIKMED VÕÖRSIL - ANNE KALBERG-SÄSI.

Anne, Sa oled Haapsalus sündinud, siin koolis ja leeris käinud, hiljem haridusteed ning elu Tallinnas jätkanud. Sul on riigi teenistuses olev abikaasa ja kaks vahvat poega. Kuidas viis Sinu tee Sind Pariisi? Millega seal tegeled?

Tõesti, olen tänaseks Pariisis aasta aega elanud ja tõenäoliselt saabun Eestisse oma tegemiste juurde tagasi alles kolme aasta pärast. Seniks, kui ma oma Prantsusmaal kaitseatašeenä teenivat abikaasat ja lapsi igapäevaelus toetan, peavad minu isiklikud karjäärialased väljakutsed suures osas ootama. Usun, et pere tugi on kõikidele välisest riigist lähetatuile ülioluline, minu päevadesse mahub kõikide igapäevakohustuste kõrval nii prantsuse keele õppimist kui ka kohalikust kultuurielust osavõttu ja viimast on siin kaugelt rohkem pakkumisel, kui ajalisel võimalik teostada. Pariis on linn, kus tegemistest puudu ei tule, siin jääb kõike huvitavat suurema eeltöötagi teele ette, erinevatest enesetäiendamise võimalustest, mis muidugi kõikjal mujalgi kättesaadav, rääkimata. Seda, et tegemist on maailma ühe külalastatavaima linnaga, näitab nii statistika kui näeb igapäevaselt linnas jalutadeski; eks siin ole tänavaid, kus rahvamasside vool eales ei lõpe ja kuhu pariislased seepärast igapäevaselt ei kipu. Möödunud aastal külastas linna üle 32 miljoni turisti, mis on lisaks 2,3 miljonile linnasüdames elavale kohalikule elanikule päris märkimisväärne arv. Aga sel näitajal on minu jaoks oma positiivne pool, kuna linn eestlasigi külmaks ei jäta ja ma nii kodumaale sõitmatagi aeg-ajalt sõpradega kokku saan.

Oled ka varem pikemat aega Kesk-Euroopas elanud. Millised on Sinu arvates suurimad erinevused ja sarnasused Kesk-Euroopa ja Eesti kirikuelu vahel?

Minu võõrsil elatud kogemus põhineb Belgias ja Prantsusmaal elatud aastatel ja kuna mõlemad riigid on

sarnaselt sügavalt ajaloolise kristliku taustaga maad, ma tuntavat erinevust, vähemalt sel tasandil, mil mina neis ühiskondades osalesin, ei tunnetanud (täpsustuseks, et Belgias elasid ka Walloonias Hainaut provintsis, mis on katoliiklik ja prantsuse keelt esimese keelena kõnelev piirkond). Nii Belgias kui Prantsusmaal on kristlasi statistiliselt veidi üle poole elanikkonnast, ent regulaarselt kirikus käivate inimeste osakaal aasta aastalt langemas. Prantsuse ühiskonnas on kultuuriline ja religioosne kaalukauss üha enam moslemite poole kaldumas, näiteks pühapäeviti kirikus käivatest katoliiklastest on 65% üle 50. aasta või vanemad, ent aktiivsetest moslemitest 73% alla 54. aasta vanad. Eks seda seletab mõneti fakt, et Prantsusmaa on koduks hinnanguliselt kuuele miljonile moslemile ja asjaolu, et mošeesid ehitatakse praegu oluliselt sagedamini kui roomakatoliku kirikuid. Tavaelus see tendents siin niivõrd silma ei torka, ehk kõige tuntum kirik, mida Pariisiga seostatakse ja mille ukse taga lakkamatu järjekord, on endiselt Jumalaema kirik Cité saarel. Ent kui 19. sajandil lõpul andis valitsus kolmapäeva lastele vabaks päevaks, et katekismust õppida, siis vaba päev oli kuni eelmise õppeaastani veel jõus, ent usuteemade asemel pühenduti eelkõige kõikvõimalikele huvialaringidele. Nüüd on kolmapäev taas koolipäevaks, kuigi lühendatuks kuulutatud, kuid religioonil Prantsuse riiklikus koolisüsteemis kohustuslikku kohta ei ole. Siiski on eelpool juttu olnud usulised muutused viinud kasvava nõudluseni religioosset teadlikkust kasvata, et ühiskonnas toimuvat paremini mõista. Eelmine Prantsuse president Sarkozy on rõhutanud, et Prantsusmaa on riik, mille kultuuri aluseks on katoliiklus. Ent ilmalik maailmavaade on tingitud ka Prantsuse revolutsioonijast pärinevast motost „vabadus, võrdsus, vendlus“, mis ei eelista ühtegi usku, ehk kõik kodanikud on siin sõltumata usutunnistusest võrdsed.



Milline võiks olla Sinu võõrsil elatud aastate kogemuste tuginedes kiriku roll meie ühiskonnas?

Koolis, kus mu poeg õpib, paluti advendiajal võimalusel kingipakk komplekteerida, et need siis kokku koguda ja jõulu ajal kirikusse puudust kannatavatele peredele saata. See on üks näide väikesest sammust, aga paneb pisikese inimese juba varakult õiges suunas mõtlema. Mul oleks väga hea meel, kui mu oma lapsed saaksid algteadmised meie kiriklikust (euroopalikust) pärandist igapäevaselt koolist koos teiste omavanustega. Meie usuline mitmekesisus ei ole Eestis Kesk-Euroopaga võrreldes veel niivõrd drastiliselt eripalgeline ja seda homogeensust võiks kasutada kooliprogrammides. Kuigi hetkel ei ole kirikul otsustavat rolli ühiskondlikes protsessides, olen kindel, et religiooni tundmine annab võimaluse mõista paremini kohalikku kultuuriruumi ja ajalugu ning mõtestada paremini toimuvat. Eesti kool on ajaloos olnud lahutamatu osa kirikuloost, maailma põhiusundeid võiks juba koolilaps teada, nii et usun, et usuõpetuse tund annab oma panuse paljuräägitud eetiliste kriiside vältimiseks. Minu arvates võiks usuliste teadmistega juba võimalikult varakult alustada, selleks, et noor inimene oskaks end kirikuga paremini suhestada ja anda talle iseseisvad valikud edaspidiseks. Olen püüdnud reisirõõmu oma lastega alati ka kirikuid ja kloostreid külastada, et see nende usulist ja kultuurilist arengut toetaks.

Usutles Kristel Engman

PALJU ÕNNE!

3. augustil 2014 sündis Teno ja ta abikaasa peresse tütar Leene.

7. septembril tähistab aga isa Teno oma 40. sünnipäeva.

Soovime palju õnne ja õnnistust!

SÜNNIPÄEVAD SEPTEMBRIS.

2. september	Agneta Tomingas	96
	Helena Tammo	
4. september	Aina Aasna	
	Ragnar Kruusimaa	
5. september	Kete Erik	
	Kadri Markus	
6. september	Tony Sepp	
7. september	Teno Ilves	40
	Orlando Oorn	
8. september	Lisandra Maide	5
9. september	Tiia-Mall Meister	74
	Galina Silmberk	
10. september	Kristo Kaareste	
11. september	Mari Bergmann	
12. september	Valentina Lehtsaar	78
13. september	Robert-Reino Aedmäe	82
	Viive Marleen	40
	Saara Salumäe	
14. september	Ingrid Veske	40
	Arho Andor Öövel	
15. september	Karl Raatpalu	
16. september	Uku Kollom	
	Katri Tarlap	
17. september	Sigrid Onna	87
	Virve Nurgamaa	73
18. september	Egon Eelvee	
19. september	Madis Kütt (jun)	
20. september	Lea Siirak	76
23. september	Ene-Reet Kariis	77
	Kati Pavlovski	
	Kaarel Kaasik	
	Hugo Barndök	5
24. september	Liidia Loodus	72
25. september	Eduard Vaino	
26. september	Liisi Sukles	
	Ken-Martin Lepp	
27. september	Evi Süsi	87
	Sulev Saareväli	
	Siim Parts	
28. september	Leida-Miralda Tärk	100
	Alfred Koorem	92
	Laine Truuver-Sarrapik	60
29. september	Kristjan Mihkel Kollom	
	Martin Oliver Kollom	
30. september	Olga Salin	81
	Svetlana Meister	



Palju õnne sünnipäevaks ja õnnistust uueks eluaastaks!

UKU-EMILI HEA NÕUANNE.

Vastu igavesele õnnele

Perekond on suvisel retkel Peipsi ääres. Mustvees peatutakse pikemalt, käiakse kohalikes kirikutes ja jäädakse arutlema selle üle, millises suunas teekonda jätkata. Arutellu sekkub otsustavalt Uku Emil (2a10 k) ja teatab: "Lähme sinna!"

Üks vanematest küsib täpsustavalt: "Kuhu?"

Lapsekäsi turvatoolist osundab otse ette ja teatab: "Sinna, vastu igavesele õnnele!"

Kes suudaks sellisele pakkumisele eitavalt vastata? Muidugi jätkasid teelised oma teed osundatud suunas igavese õnne poole ...

SEPTEMBRI JUHTSALM, MÕTISKLUS JA PALVE.

Kuid kitsas on värav ja ahtake on tee, mis viib ellu, ja pisut on neid, kes selle leiavad. Matteus 7:14

Õpetus kahest teest, millest üks on hüveline ja teine paheline, esineb peale kristluse ka mitmetes antiikkultuurides. Ent Jeesus näitab radikaalset erinevust kahe tee vahel, silmas pidades nende lõppsihti: üks tee viib ellu, teine hukatusse. Võiks arvata, et iga tervet mõistust omav inimene, kellele on selge, milles valik seisneb, valib loomulikult tee, mis viib ellu. Kuid Jeesus ütleb ka, et enamus inimesi käib hukatuse teel ja ellu viival teel käijaid on ainult pisut. Sest ellu viiv tee on kitsas, seal sammujail on väga palju piiranguid ja enesesalgamisi, aga seda langenud inimese loomus ei talu. Lai tee tundub palju ahvatlevam.

Kuidas teame, et käime kitsal teel? Kas siis, kui püüame kõiges võimalikult täpselt täita Jumala kāske, võime kindlad olla, et sammume eluteel? See, millisel teel me tegelikult käime, selgub sageli siis, kui Jumal asetab meid olukorda, kus meil tuleb teha raske valik. Valik, kus mõlemad valikuvõimalused tunduvad ühtviisi halvad või isegi valed. Aga valida tuleb. Nüüd ei piisa enam välisest käskude järgimisest, nüüd saavad oluliseks ka motiivid, miks me üldse kāske järgime. Nüüd selgub, kumba valikut me sisimas eelistame ja miks, kumba kardame ja miks. Sest üks kahest halvana tunduvast valikust on Jumala tee. Me võime südames isegi ära tunda õige valiku, ent me ei julge seda valida, sest "ükski inimene niiviisi ei teeks".

Sellise valiku näiteks võiks olla Jeesuse palveheitlus Ketsemanis. Inimlikult vaadatuna on õige valik — vabatahtlikult lasta end ristil surnuks piinata — täiesti absurdne. Aga see oli Jumala tahe. Meile üldjuhul nii raskeid valikuid teha ei anta. Ent siiski võib kitsa tee valimine vahel tähendada loobumist kõigest, mis inimlikult võttes näib tervemõistustlik, ja allumist Jumala tahtele, mis näib absurdne. Selle valikuga seab Jumal ka meie endi südame mõtlemised meile silme ette.

**Issand Jeesus,
Luba, et meie teel ainult Sina
meie mõtteid ja meeli täidaksid.
Luba, et meie süda ei oleks hajevil,
vaid süüdatud Sinu armastusest
ja Sinu armastuses hoitud kuni lõpuni.**



Gerhard Tersteegen, 1697-1769
Käsitööline, rahvajutlustaja, vaimulik kirjanik

EELK HAAPSALU PÜHA JOHANNESE KOGUDUS

KOGUDUSE KANTSELEI. Kantselei on avatud taas esmaspäeval, kolmapäeval ja reedel kl 9-15. Kohtumine koguduse õpetaja Tiit Salumäega on soovitatav leppida eelnevalt kokku (tel. 52 80635).

Diakoonia annetumüük on avatud esmaspäeval, kolmapäeval ja reedel kell 9.30-13.30.

Toomkirik ja muuseum. Vaata www.haapsalulinnus.ee Toomkirik ja konvendihooned avatud iga päev 10 - 18. Kontakt: Marika Peberg, tel 5184664, 4725346.

Linnuses toimuvate ürituste kohta vt lähemalt: <http://www.haapsalulinnus.ee>

Jaani kirik. Külalistele avatud eelnevalt kokkuleppel.

Telefon 473 7166, 473 7167, 528 0635.

E-post haapsalu@eelk.ee

Koduleht <http://www.eelk.ee/haapsalu/>

Aadress Kooli 6, 90501 Haapsalu

Pangakonto IBAN EE811010602003965006 (SEB);
IBAN EE442200001120274032 (SWEDBANK).

Registrikood 80210533

Koguduse infokiri Johannese Sõnumid saadetakse soovijaile e-postiga. Kui soovid, et ka Sinu e-post lisatakse kirjasajajate hulka, palun anna oma soovist teada haapsalu@eelk.ee

Eesti kiriku elust saab lugeda <http://eelk.ee/> ja <http://www.eestikirik.ee/>

TOIMETUS

Tiit Salumäe E-post: tsalumae@yahoo.com 4737 166, 4737 167, 4737 017, 5280 635.

Kristel Engman E-post: kengman@hotmail.com; 5289 527.

Lydia Kalda E-post: haapsalu@eelk.ee; lydia.kalda@hotmail.com; 53477 633.

Lia Salumäe E-post: lia.salumae@gmail.com; 53039 835.

Lehte Ilves E-post: lehte@le.ee

Karin Teder E-post: karin.teder@mail.ee

Maria Strauss E-post: mariastrauss@gmx.de

Tiia Laar E-post: tiia.laar@gmail.com

Teno Ilves E-post: teno.ilves@gmail.com

Koguduse häälekandja ilmub septembrist 2008 kord kuus. Ootame lugejate kaastöid, küsimusi ja soove, millest järgmistes Johannese Sõnumites lugeda soovitakse. Palume teie abi, et Johannese Sõnumid jõuaksid võimalikult paljude huvilisteni. Teatage soovijate e-posti aadress koguduse kantseleisse.